

August. Theophy Euthym. Paschal. Alb. Magn. Sensus litteralis.

mus homil. 14. in Imperfecto. D. Augustinus lib. 2. de serm. Dom. Theophylactus, Euthymius, D. Paschalius, Albertus Magnus, & alij. Ac si sit sensus: Domine, da nobis tuam gratiam, ut per eam bene operantes, in omnibus tuae voluntati obediamus, ac tua mandata, praecepta, & consilia amplectamur. Et petimus, quod hanc Dei voluntatem, sicut faciunt Angeli in caelo; sic & faciant homines in terra. Hic est sensus litteralis.

90. Mystici sensus. Cyprian. Idem. Tertull. August.

Sunt etiam mystici sensus. Primò D. Cyprianus tract. de Orat. Fiat voluntas tua sicut in caelo, id est, sicut in Sanctis, qui in caelo similes sunt; ita fiat in terra, hoc est, peccatoribus, qui in terra adumbrantur. Secundò idem D. Cyprianus, Tertullianus lib. de Orat. D. Augustinus: Sicut in caelo, & in terra, hoc est, sicut voluntas tua fit in Spiritu, ita fiat & in carne. Tertio D. Augustinus, fiat voluntas tua sicut in caelo, id est, in Christo, ita & in terra, id est, in Ecclesia, seu filiis Ecclesiae. Tanquam sit sensus: Fac Domine, quòd, sicut Christus fecit tuam voluntatem in omnibus, sic faciat & Ecclesia, hoc est, filij eius.

91. Idem. Sine gratia nihil possumus operari ad salutem.

Dabitur tibi cum D. Augustino lib. de natura, & gratia cap. 18. Quid stultius, quam orare, ut facias, quòd in potestate habeas. Si nos possumus facere voluntatem Dei, ad quid oramus, ut fiat voluntas eius? Respondetur cum D. Augustino citato, quòd ad hoc, ut faciamus Dei voluntatem necessarium est auxilium gratiae, quae facit, ut faciamus. Unde ait ipse Christus: sine me nihil potestis facere. Petimus ergo à Deo, ut nobis det suam gratiam, ut in omnibus, eius voluntatem faciamus.

92. Cur non petimus suam voluntatem nostram. Celada.

Secundò dubitabis. Oramus, ac nostras preces fundimus coram Deo, ut nostra postulata impetremus; ac ut Deus nobis concedat id, quod volumus, & desideramus. Cur ergo non dicimus: fiat voluntas nostra? Praclare respondet R. P. M. Didacus de Celada in cap. 4. Judicib, §. 22. num. 91. In re orationis, ferè synonyma sunt, mea, & divina voluntas, tamque arctè concatenantur, aut prope arcanà sympathià sibi consentiunt, ut idem sonet, fiat voluntas tua; fiat voluntas mea. Tam efficax est oratio, & ita ad se inclinatur, atque trahit Deum, ut in re orationis idem ferè videatur, fiat voluntas tua, fiat voluntas mea. Deinde hoc rectè explicabis de conformitate, ac resignatione orantis cum ipsa divina voluntate, cui maxime se submittit. Suam ingeniosam considerationem confirmat praedictus auctor illustri loco, quem aliter sic explico. Dum per desertum turba Christum concomitans fame vexaretur, accepit Jesus panem, & distribuit discumbentibus, & ex piscibus, quantum volebant, Joan. 6. n. 11. Alia exemplaria habent, quantum volebat, quod tunc ad Christum referatur. Sed quomodo haec cohaerent, quantum volebant, scilicet turba; & quantum ipse volebat, scilicet Christus? Tolerus annot. 5. ibidem. Illud volebant, aliqui rextus habent in singulari, ut ad Christum referatur, qui pro sua voluntate distribuit. Hac tamen sensum non mutant. Nam homines illi Christum sequentes ita erant addicti Christi voluntati, ac ad illam compositi, & adaptati, ut idem velent, quantum ipse volebat, ac quantum illi volebant.

Orationis efficacia.

Nostra voluntas cum Deo conformanda. Joan. 6.

Tolct.

Matth. 6. v. 11. Panem nostrum substan-

tialem da nobis hodie.

VERSIONES.

Syriacus. Da nobis panem indigentiae nostrae.

Suidas. Panem substantiae nostrae, seu nutritioni congruentem.

Arabicus. Panem sufficientem. D. Hieron. in sua Panem super translatione.

Idem D. Hieron. Panem praecipuum, seu ex Graeco, egregium.

Symmachus. Panem electum. Pagnin. Vatabl. Panem quotidianum.

D. Cyprian. De Oratione. Multi ex Graeco. Panem instantem, seu advenientem.

Biblia Regia. Panem ad praesentem. Canin lib. de nominib. Panem crastinum.

Hebr. novi Testam. Alter Textus. Luca 11. v. 3. Panem quotidianum da nobis hodie.

EXPOSITIO.

EXPLICATIS jam tribus illis primis petitionibus, quae ad Dei honorem, & gloriam pertinent; jam exponimus ea, quae nobis necessaria sunt, quae quasi secunda est tabula formae orandi. Panem nostrum, Sex, ut notat Albertus Magnus, petimus in hac oratione. Primò Panem; secundò nostrum; tertio super substantialiam; quartò de largitate dantis exoramus da, quinto nobis; sextò hodie. Panem petimus, sub cuius nomine intelligimus hic omnia, quae nobis necessaria sunt, tam ad corporalem sustentationem corporis, quam ad spiritualement animae nutritionem. His omnibus indigemus, & ea omnia hic petere docemur. Nostrum, non quasi proprio jure sit nostrum, sed quia vitae nostrae deputatus est à manu benigna Dei, ea providentia, quae omnia conservat. Tertio super substantialiam, quod D. Hieronymus explicat praecipuum, & eximium, per quod illius panis excellentia declaratur; cibum enim denotat non solum corporalem, sed etiam spiritualement. Et etiam prout respicit alimoniam materialem, rectè dicitur super substantialis, id est, super substantialis, seu eas superans; nam hic panis est datus à manu Dei. Ita Cassianus Collatio. 9. cap. 21. Super substantialis significat qualitatem, qua scilicet super omnes substantias sit; sublimitas magnificentia eius, ac sanctificationis qua excedit omnes creaturas.

Quartò, Da nobis. Non dicimus, ut norant Cajetanus, vende, commuta, sed da, tanquam filiis, & ex tua liberalitate. Quintò nobis, non canibus

93.

Alb. Magn.

Hieron. Quomodo super substantialis.

Cassian.

94. Cajetan.

Alb. Magn.

canibus non alienis, sed nobis filiis tuis. Et pro omnibus exoramus, ut ait Albertus Magnus, ut oratio majori charitate ascendat. Sextò habet, quia omni momento Dei sustentaculo egemus. Per quod denotatur & Dei in nos perennis providentia, & nostra simul à manu Dei jugis exigentia.

95. Concordia lectionum. Syriacus. Suidas. Arab. Theophyl. Euthym. Hieron.

Cyprian. Abulens. August. Lucas.

Lessius.

Biblia Reg. Caninius. Hieron.

Tota lectionum varietas optime inter se cohaeret. Syriacus habet, nostra indigentia, quia eo indigemus ad nostram sustentationem; ad quam est maxime congruus & sufficiens, ut habent Suidas, & Arabicus, & exponunt Theophylactus, & Euthymius. D. Hieronymus posuit super substantialiam; ut verbum Graecum maxime exprimeret, & excellentiam istius panis declararet, ut statim dicam. Cum quo optime cohaeret id quod idem D. Hieronymus, & Symmachus habent: Panis praecipuus, egregius, electus dicitur quotidianus, sicut & habent Patres, qui ante Hieronymi versionem scripserunt, ut D. Cyprianus tract. de Orat. D. Ambrosius lib. 5. de Sacramentis lib. 4. S. Augustinus Enchirid. cap. 115. Sic & habet Lucas; Quotidianum, ob necessitatem quotidianam, quam illius habemus. Et Ambrosius citatus, & Lessius lib. 2. de Iustitia cap. 37. dub. 4. legunt, panem advenientem, quia quod Latini dicunt quotidianum, dicit Graecus, advenientem, seu instantem dicit. Quod Biblia Regia habet ad praesentem, Angelus Caninius, sicut & D. Hieronymus, scribit in Evangelio Hebraeo Nazaraeorum est panis crastinus. In quo fortasse sit allusio ad morem Hebraeorum, qui dum erant in deserto, feria sexta petebant panem crastinum, quia Sabbato erat quiescendum, & Deo vacandum. Ita, Domine, da nobis hodie panem crastinum, ne ulterius simus solliciti, sed tantum mentem ad te intendamus.

QUESTIO XIII.

Explicatur panis hic, quem petimus, & circa hoc varia dabitur.

96. Abulens. Tolct.

Ambros.

Athanas.

Cajetan.

COMMUNIS est questio: Quid nomine panis hic denotetur? Abulens quasi. 111. Toletus in cap. 6. Luca. Intelligunt panem materialem, ac nostrum cibum corporalem. Secundò D. Ambrosius lib. 5. de Sacramentis cap. 4. de augustissimo Eucharistiae Sacramento explicat, sicut & alij Patres; de quo 9. 15. Tertio D. Athanasius tract. de Incarnatione Verbi, censet, nos hic Spiritum sanctum petere, cuius gratia speramus divino pane vesci, & frui in caelo. Quarto Cajetanus interpretatur per panem vel Sacramentum Eucharistiae, vel Verbum Dei, quod dicitur panis. Non in solo pane vivit homo.

97. Tertull. Basl. Chrysof. Nyssen. Cyprian. August. Cassian. Theoph. Euthym. D. Thom.

Quintò communis Patrum consensus hic per panem super substantialiam intelligit, tam panem spiritualement, quam materialem: quia utroque pane indigemus ad nutritionem, ac conservationem corporis, & spiritus. Ita docent Tertullianus lib. de Orat. cap. 6. D. Basilius in Interrogat. brev. respons. 252. D. Chrylostomus homil. 20. in Matth. D. Gregorius Nyssenus tract. de Orat. D. Cyprianus eodem tract. D. Augustinus Epistol. 121. cap. 12. & sermon. 135. Cassianus collatione 9. Theophylactus Euthymius, D. Thomas, & alij.

Ex quorum omnium sententia colligo, hic intelligi panem spiritualement, & corporalem, nam utraque indigemus; & hic petimus ea omnia, quae nobis necessaria sunt: panis enim, ex com. muni Hebraeorum usu, ac phrasi Scripturae significat omnia, quae requiruntur ad spiritualement animae sustentationem, ut communiter docent Patres, & Expolitores. Psalm. 36. num. 25. Nec senen ejus quærens panem. Et Ezechiel. 44. num. 4. Princeps comedat panem coram Domino. Significat etiam panis, quicquid exigitur ad victum corporis, Matth. 15. num. 2. De Discipulis Domini obmurmurant Pharisaei: Non lavant manus, cum panem manducant; id est, cibum. Nomine etiam panis denotatur vestitus, habitatio, conservatio, ac custodia omnium rerum. Hic etiam petimus, ut ipse panis sit utilis, ac corpori proficit. Et ita ait D. Augustinus citata Epistol. 121. No-

Unde hæc oratio facienda est etiam à divitibus, ac potentibus: quia quamvis alias eis panis sit datus; tamen hic petimus conservationem, sufficientiam, & ut sanitati, ac viribus corporis serviat. Et ita ait D. Augustinus serm. 135. August. de tempore cap. 3. In pane exhibitionem corpori necessariam petimus à Patre; cibum exoramus de manu Dei accipere, id est, ab illo sanctificatum, ac temperatum, dimensum, ut corpori proficit, & animae non obsistat.

Dedit Deus populo Israelitico praestantissimum cibum Manna. Exod. 16. num. 20. Dixit ad eos Moyses: Nullus relinquat ex eo in mane. Qui non exaudierunt eum, sed dimiserunt quidam ex eis usque mane; & secutivè capis vermibus, Manna caelestis esca, Angelorum manibus preparata, omnem saporem, ac dulcedinem in se habens, si tamen die, qua de caelo cadebat, manducabatur: at si in aliam reservabatur, Sabbato excepto, jam putrida apparebat, ac vermibus madens; immo exitialis animae, cum esset detenta contra Domini præceptum. Sed unde tanta rei differentia? Praesenti die manus Dei largiebatur, ad crastinum verò manus hominis reservabat. Quod providentia Dei donabat, salutiferum; ac omni sapore plenum; illud verò, quòd hominis industria parabat, noxium reperiebatur, ac exitiale. D. Basilius Seleucus Orat. 33. De caelo, ait, Manna quondam Israeliticis dabatur, necessitati quoque donum serviebat; quòdque residuum, evanescebat, & cum manus lectione Manna nequiverat expleri, deficeretque. Caelum Manna dabat & necessitati serviebat; at si humana manus illo expleri, residuumque facere volebat, evanescebat deficiebat.

QUESTIO XIV.

Quare in Oratione dicamus potius panem nostrum quam meum, vel tuum?

PETIMUS in oratione, & dicimus: Panem nostrum; si panis est noster, quomodo illum petimus; nemo enim, quae sua sunt, petit, sed sua sibi restitui, dicit. Ergo; aut ista petitione negamus, Deum esse liberalem, ac justum; siquidem aliena retinet, & ut tribuat orationem expectat, aut inanis est petitio ista.

Divina

